

İLLER BANKASI: MİMARLIK VE KENT MİRASIMIZDAN, TARİHİMİZDEN BİR KAYIP DAHA (1937-2017)

Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından, koruma amaçlı olarak tescillenmiş olan İller Bankası binası (Belediyeler Bankası) 18 Haziran 2017 tarihinde yıkıldı. Uzunca bir süredir boşaltılmış ve her türlü tahribata ve malzeme hırsızlığına açık hale getirilmiş olan yapının, resmi koruma kararına rağmen ne boşaltılması ne de yıkılması öncesi bir açıklama yapılmadı.

İller Bankası binası erken Cumhuriyet Dönemi'nin önemli mimarlarından Seyfi Arkan'ın tasarımıdır. Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirası içinde yer alan, uluslararası ölçekte mimarlık tarihi açısından özgün ve önemli bir 'dönem yapısıdır'. Yapı, 1937-2016 yılları arasında, Türkiye'de bayındırlık ve imar faaliyetlerinin yürütülmesi ve geliştirilmesi ve ülkenin kalkınması amacıyla kesintisiz olarak hizmet vermiştir. Bu kültürel miras yapısının korunmamış olması sadece mimarlık ortamı adına değil, Türkiye adına yerine konulamaz bir kayıptır.

İller Bankası gibi özgün dönem ve kurum yapıları 'tekil'dir. Üstlendikleri işlevler özelinde hem kurumların ve hem de bu kurumların bünyesinde ve etki alanında hizmet vermiş ve hizmet almış olanların, bu kurumla özdeşleşmiş mekanların, olayların ve insanların tarihini temsil ederler. Bu anlamda yitirilen her özgün bina salt bir fiziki kayıp değil aynı zamanda bir toplumsal tarih ve bellek kaybıdır.

Türkiye'nin hemen hemen her yöresinde, mimari açıdan niteliksiz, barınma ve yaşam kalitesi açısından sağlıksız ve güvensiz yapıların kontrolsüz istilası yaşam alanlarımızı sadece betonlaştırmıyor, her birini birer sosyal çöküntü alanına dönüştürüyor. Hepimizin ortak mirası olan kentsel belleği, iyi mimarlık örneklerini, tarihi ve doğal alanları büyük bir hızla yok ediyor. Sayıları giderek azaltılan İller Bankası gibi özel yapıların boşatılması, kaderine terk edilmesi, ve nihayetinde yıkılması da bu tahribat ve yok ediş sürecinin ulaştığı vahim boyutu gösteriyor.

İller Bankası gibi yakın zamanda Etibank Genel Müdürlüğü, Ankara Su Süzgeci, Marmara Köşkü, Baraj Gazinosu, Havagazi Fabrikası, Karaköy Yolcu Salonu gibi dönemlerinin özgün ve rafine yapıları da, birer tarih, kültür ve endüstri mirası yapısı oldukları göz ardı edilerek yıkıldılar. Atatürk Kültür Merkezi ve TBMM Camii gibi diğer başka örneklerin yıkılması ise gündemde. Bu yıkımları durdurmak ve özellikle Ankara'nın kent kimliğini, nitelikli özel ve kamusal yapılarını korumak üzere yoğun çaba gösteren, çok çeşitli platformlarda bilgilendirmelerde bulunan, yetkililerle iletişim zemini arayan mimarlık ve koruma meslek örgütlerinin, eğitimcilerin, uzmanların yok sayıldığı yıkım süreçleri olanca hızıyla yaşanmaya devam ediyor.

İller Bankası ve benzeri nitelikteki kent ve kültürel belleğimizin önemli parçalarını oluşturan yapıların korunması ve geleceğe aktarılmasının, her seviyedeki yöneticilerin ve diğer yetkililerin asli görevi olduğunu ve bu konuda gayret göstermeleri gerektiğini hatırlatmak isteriz.

Mimarlar Derneği 1927 olarak, bu yıkımlarla yitirilen her bir yapının ne kadar büyük bir tarih kaybı olduğunu bilincinde olarak derin üzüntü duyuyoruz. Belirtmek isteriz ki şimdye dek yaptığımız tüm girişimler sonuçsuz kalmıştır. Yapılan bu yıkımlar, gerekçesi ne olursa olsun hiç bir şekilde kabul edilemez. Mimarlık mirasımızın, toplumsal tarihimizin ve kent belleğinin korunması adına yapılabilecekler konusunda, her zaman olduğu gibi, her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu belirtiriz.

Mimarlar Derneği 1927